

Carles Duarte i Montserrat publica el volum *S'acosta el mar. Poesia 1984-2009*, a l'editorial Tres i Quatre. El poeta és lingüista de formació i dirigeix actualment la Fundació Lluís Carulla, entitat que aixopluga l'Editorial Barcino.

“La literatura no només ens explica, ens crea”

El volum de més de set-centes pàgines ‘S’acosta el mar’, publicat per 3i4, recull la major part de la poesia que Carles Duarte i Montserrat ha escrit des del 1984 fins ara. Dels primers llibres manté, només, els poemes que prefiguren els trets essencials del seu llenguatge.

Carles Duarte i Montserrat (Barcelona, 1959) publica, en un volum de més de 700 pàgines titulat *S'acosta el mar*, editat per 3i4, un recull de la seva obra poètica com-

presa entre els anys 1984 i 2009, volum preparat a cura de David Jiménez i Cot. És director de la Fundació Lluís Carulla i durant deu anys va ajudar Joan Coromines en l'elaboració del *Diccionari etimo-*

lògic i complementari de la llengua catalana. Ha ocupat alts càrrecs polítics al costat del president Pujol. Té dos volums de relats publicats, un assaig sobre la poesia catalana del segle XX i uns quants manuals sobre llenguatge administratiu. La seva poesia ha estat traduïda a diverses llengües. El seu primer llibre de poesia és *Vida endins*, aparegut el 1984.

—Aquest volum recull dos llibres inèdits. Lluís Solà ha publicat un volum de la seva obra completa format únicament per poemes inèdits. I Màrius Sampere n'ha fet un de molt gruixut amb llibres inèdits, també. Això vol dir que els poetes, a casa nostra, produeixen més llibres dels que el mercat pot assumir amb regularitat?

—Penso que l'edició d'un volum recopilatori de l'obra completa és una ocasió propícia per a incloure-hi els llibres més recents. No són llibres que tingués desats al calaix feia temps, com és el cas de Màrius Sampere. Són llibres del 2009 que s'haurien publicat ara i els he inclòs

perquè formen part del període abastat, que arriba fins al 2009. I em sembla que són importants. Incloure'ls d'aquesta forma no en redueix valor. Representen, a més, els dos corrents de la meua poesia. *El dolor de la tarda* és intimista i personal, d'un lirisme autobiogràfic. I *Arvad* té vocació cultural mitològica, parla de civilitzacions històriques.

—**A diferència d'alguns altres poetes, no heu aprofitat l'ocasió per retocar tots els poemes, però sí per a descartar-ne un feix, entre els dels primers anys. Per què?**

—Hi ha alguns petits retocs, mínims. És bo que els poetes revisin el treball fet fent una valoració crítica del camí traçat. És un esforç d'exigència i coherència, necessari per a construir una obra que cal que s'articuli de forma harmònica. L'obra ha de seguir una línia persistent, i la reedició dels poemes en un volum nou és l'ocasió per a perfilar aquesta línia. I si garbelles, et refermes en el que et reconeixes. Una obra literària no l'entenc com un procés d'acumulació. És millor deixar de banda els que no et representen prou bé o no són la millor expressió del teu pensament literari.

—**Sou lingüista de formació però no abuseu d'allò que s'anomena "la riquesa de la llengua". Tampoc no recargoleu la frase, com fan tants i tants poetes. I, a més, com diu Marie-Claire Zimmermann al pròleg, a la vostra obra s'imposen un mots de predilecció, com són "pell", "somni", "tendresa" i "oblit". Hi ha una teoria literària, poètica, al darrere de tot això?**

—Hi ha una convicció. Hi ha poetes que explícitament reivindiquen l'escriptura com un acte independent del lector, com un exercici que es produeix només entre la llengua i l'autor. En canvi, jo parteixo de la idea que hi ha d'haver comunicació amb el lector, un compromís de transparència. M'importa que la poesia que escric sigui capaç de comoure i d'acompanyar la persona que em llegeix. Per tant, evito l'exhibició de recursos lingüístics, perquè llavors no podria construir un pont entre el lector i l'autor.

—**I el fet que tingueu uns mots predilectes, què indica?**

—La tria de paraules que fa Marie-Claire Zimmermann indica que totes elles reflecteixen una manera de sentir i de considerar el món i, per tant, hi ha una

sensualitat i al mateix temps una reflexió sobre el fet d'existir, sobre la consciència de l'existència, gairebé vinculada al somni, en el sentit que hi ha una subjectivitat a l'hora de mirar el món. No fem una descripció neutra del que ens envolta. Per tant, hi ha un pensament, una reflexió, sobre el que és permanent, immortal, en la tradició humana. La literatura forma part d'un corrent que no tan sols ens explica, sinó que ens crea. La paraula és una creació humana i al mateix temps som fills de la paraula. Entre la voluntat de transparència i la voluntat de permanència, són paraules que volen reflectir una manera de sentir i viure el món, i que contenen una part més sensual i una part més intel·lectual.

“La poesia de vegades es confon amb la confessió dels propis sentiments. Cal anar més enllà de l'expressió sentimental”

—**El mestratge de Joan Coromines hi té res a veure, amb tot això?**

—Sí. És la figura clau de la meua formació lingüística i també en la meua relació amb el llenguatge. Era un gran investigador de la història del lèxic i al mateix temps transmetia aquesta veneració per la paraula i el que és capaç d'evocar des de la consciència del que ha significat al llarg de generacions, i això ho assumeixo com a propi. Al mateix temps, entenia que la llengua no era un joc d'artifici. Com Pla, tenia aquest sentit de la llengua com una realitat que serveix per a expressar-se i per a compartir. No com un instrument d'autocomplaença. En Coromines coneixia molt bé la llengua, però no en feia un mur.

—**Les paraules clau en la vostra obra sorgeixen al llarg dels anys o ja us adoneu que són determinants des del principi?**

—Amb el primer llibre ja trobo aquest llenguatge. La tria respon a una manera d'entendre el llenguatge que té en compte la capacitat metafòrica de la llengua, entesa no només com un exercici estètic, sinó com un element revelador, just com fa Pla quan descriu els elements del paisatge. En el títol del volum, *S'acosta el mar*, tenim, naturalment, el mar físic, però és un mar que va més enllà, és l'horitzó incessant on el temps s'atura. “S'acosta el mar” és l'espai on el temps

deixa d'existir. Evidentment, és la mort, l'espai que Espriu tria per retrobar-se amb els absents, no?

—**En la vostra poesia més intimista eviteu, em sembla, l'exhibicionisme sentimental, la pornografia romàntica. La intimitat té un límit, no? O, dit d'una altra manera, és insuficient a l'hora de construir un poema.**

—Sí. Penso que la poesia de vegades es confon amb la confessió dels propis sentiments. Cal anar més enllà de l'expressió sentimental. La poesia té un vincle amb la filosofia, amb una emoció que transcendeix allò que és personal i ens vincula com a espècie, com a condició humana. La poesia ha de ser transversal. La poesia només anecdòtica em sembla

menor. El poeta no és un notari del que li passa. Això no vol dir que calgui eliminar l'experiència personal, perquè hi serà latent.

—**No teniu la sensació que heu creat un jo poètic, que no és el jo de l'autor, és a dir, que el poeta és un personatge, finalment?**

—Cadascun de nosaltres és la construcció d'un personatge en la nostra vida quotidiana. I també en la nostra activitat artística. No ho podem negar. La nostra relació amb nosaltres mateixos no és passiva. Ens construïm. En el meu cas existeix de forma clara. Em reconec en això, la creació d'un jo literari que és el protagonista dels poemes, sigui quin sigui el tema de què tractin. Alguns en dirien una veu poètica.

—**Sempre heu tingut clar que feu dues menes de poemes, el poema més íntim i el que gestiona referents cultes?**

—El més íntim parteix de l'experiència personal, però, com hem dit, després te n'has d'allunyar perquè no sigui l'expressió simple d'una experiència viscuda. Després hi ha una obra que pràcticament constitueix una cartografia de la Mediterrània, on reivindico les cultures que ens han fet com som. Nosaltres som fills claríssimament d'una civilització que ens ha conformat, i en la meua obra, com en la d'Espriu —sense voler comparar-m'hi— hi ha aquesta reivindicació

d'un món que el tenim sota la pell i es manifesta en la major part dels nostres actes. També hi ha una tercera mena de poemes, resultat de la col·laboració amb els artistes plàstics, d'un diàleg amb ells. Hi ha una quarta columna de la meua obra poètica, que aplegaré a banda, i que són les traduccions de poetes, per a mi un acte de creació, també, o de recreació.

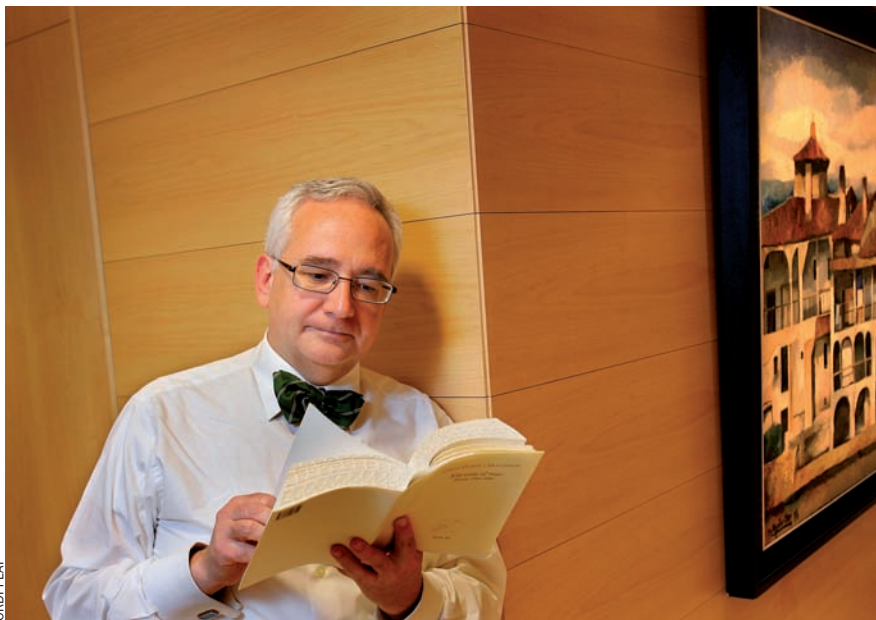
—És costum d'una gran part dels poetes de posar una dedicatòria personal a les poesies. N'hi ha que les dediquen totes, i que ho fan a les persones de les quals han rebut favors o poden ajudar-los a fer carrera, com companys del gremi, crítics, periodistes i editors. En el vostre cas, hi ha molt pocs poemes dedicats. És que no us cal l'ajut de poetes i crítics?

—El gruix dels poemes que he dedicat ho són a persones que tenen a veure amb la meua obra, directament. No sóc un poeta vinculat a cap moviment generacional i, per tant, tinc amics poetes de generacions diverses. No formo part d'un grup que es reconegui o afirmi una doctrina. Per a mi, l'activitat poètica és fruit d'una acció personal, l'expressió d'una voluntat que té a veure amb la meua llengua i la meua visió del món. No sóc un autor entotsolat i aïllat del món, però tampoc em cal el contacte personal amb els altres poetes. Amb això només faig una descripció, no pretenc dir que aquest és el camí més correcte o bo. És només el camí en el qual em trobo més a gust.

—Hi ha un poema dedicat a Jordi Pujol, "El viatge", poema que obre el llibre *Arvad*. El poema parla d'ell? "Duus un bagatge de vida imaginada,/ de somnis fatigats,/ que restaures sigil·losament./ Encarnes el desig./ No desisteixes": així acaba el poema.

—Sí. Té a veure amb la seva personalitat. És un poema escrit després d'haver deixat la presidència de la Generalitat. Jordi Pujol ha exercit una influència molt gran en la meua vida. És una persona que estimo i admiro profundament. El poema no és pas un retrat de Jordi Pujol, però sí que té a veure amb la manera com l'entenc i l'interpreto.

—Vàreu conèixer personalment un gegant com Coromines i heu presenciat la desaparició de més gegants que es deien Moll, Fuster, Pla o Espriu. En vida de tots aquests gegants, entre més gegants, Pla deia que el nostre era un

El poeta no se sent vinculat a cap grup poètic, a cap generació literària.

país de pigmeus voluntaris. Què diria ara que, en el camp de la lingüística, no hi ha un successor dels seus admirats Coromines i de Moll?

—S'hi refermaria. Tinc la sensació que ens pesa en excés la perspectiva de vol ras, i una manca de generositat a l'hora de jutjar prescindint de les relacions personals i d'amistat. Tenim defectes de país petit. De país més pendent de l'altre que d'aixecar l'edifici de la pròpia obra. Ara, això no vol dir que no siguem capaços de generar figures gegantines en el present com ho ha estat en el passat.

—Amb motiu del vint-i-cinquè aniversari de la mort de Salvador Espriu, persones que es creuen informades han afirmat que ha passat un purgatori, que ha estat negligit, quan les seves obres no s'han deixat de reeditar —i abans, que semblava ser més popular, el llegien quatre gats—, quan s'ha estudiat i divulgat més que mai i quan la seva presència ha crescut en el camp artístic, a més d'haver mantingut mestratge i prestigi entre les generacions de poetes posteriors. Què falla perquè persones que haurien de saber la realitat sobre la posteritat d'Espriu la desconeguin?

—De vegades sembla que siguem un país de foguerades i ens costa adonar-nos del que és més perdurable, de l'obra que va més enllà de l'immediat, més enllà de l'impacte ràpid sobre el present. Amb relació a Espriu s'ha fet, aquests anys, un treball constant molt

important. Hi ha un coneixement de l'obra d'Espriu que no deixa d'avançar. El seu llegat forma part important de la literatura catalana d'avui. És clar, no parlem de l'última novel·la, de l'últim premi, que és el que crida més l'atenció, i, malauradament, com s'ha vist en aquest cas, l'únic que, a alguns, els crida l'atenció.

—Un poeta català no veu massa poetes al seu voltant? No en veieu massa vós?

—En veig molts i en veig de molt bons. Massa, no. I celebren que en surtin de bons, amb un gran talent. Em sento ben acompanyat, per dir-ho així.

—Però ja li deixen prou espai, a la societat cultural catalana, per tal de poder tractar amb l'atenció que es mereixen tots aquests bons poetes?

—Penso que el primer que hem de fer els poetes és llegir-nos entre nosaltres mateixos. La societat catalana és una societat que s'estima la poesia i la valora. És cert que tenen a vegades més ressò els festivals de poesia i les lectures que els edicions de llibres, però el fet que hi hagi força poetes bons no és cap mal. El que convé és que n'hi hagi força perquè així en surtin de més capaços de transcendir. La poesia em sembla un gènere absolutament contemporani, que encaixa molt bé amb l'home d'avui, amb les seves inquietuds. Té vigència i sempre tindrà lectors.

Lluís Bonada